

บทเรียนจาก

ซูดาน

'กัณวีร์ สืบแสง'

บางคนถึงกับ
พูดติดตลกว่า
ถ้าจะไปกินอาหาร
ของซูดานได้
จะต้องมีปืนเหล็ก
เพราะเนื้อแข็งมาก

ผู้สัมภาษณ์

ล่าสุด นลได้พาตัวเองเข้าไปเป็น 1 ในอาสาสมัคร 620 คน ทำงาน 41 พื้นที่ ทั่วโลกเมื่อปี 2554 'ซูดานใต้' เป็นประเทศที่เขาได้เข้าไปในฐานะหน่วยช่วยเหลือฉุกเฉิน ใช้ชีวิตท่ามกลางไฟสงครามอยู่เป็นเวลากว่า 2 เดือน

และ 'สมรรภูมิ' ที่นั่นให้คำตอบกับชีวิตของเขา...มากมาย

● อะไรทำให้คุณได้เข้าไปทำงานในที่ช่วยเหลือฉุกเฉินที่ซูดานใต้

ถือว่าเป็นโอกาสที่ทางสำนักเอเชียแปซิฟิกแล้วก็ทางประเทศไทยเราเองให้มาด้วย ตอนแรกซูดานเขาเรียกร้องมาว่าตอนนี้ประเทศเขาจำเป็นจะต้องมีเจ้าหน้าที่ไปทำงานในกรณีฉุกเฉินต่างๆ เมืองที่ผมไปเป็น 1 ใน 10 รัฐของซูดานใต้เรียกว่ายูนิคัสเตท มีการสู้รบกัน และมีคนโดนขับไล่เข้ามา แล้วเจ้าหน้าที่ของเราไม่พอ ก็มีการร้องขอเจ้าหน้าที่เข้าไปทำงาน หลังจากมีการพิจารณาผ่านเกณฑ์ที่จะเข้าไป เราจะต้องพร้อมภายใน 3 วัน

เรามองว่าเนื้อหาของงานน่าสนใจ เพราะอย่างประเทศไทยอาจจะไม่ถึงกรณีฉุกเฉินแต่ที่นี่ฉุกเฉินมันก็คือฉุกเฉินจริงๆ มีระเบิดมีอะไรที่เราได้ยินได้เห็นในทีวี เป็นสภาวะสงครามจริงๆ การสู้รบยังมีอยู่ การยิงรายวันก็ยังมีอยู่ แต่พื้นที่ที่เราถูกส่งไป ตอนแรกไม่ได้เป็นพื้นที่ภาวะสงคราม เป็นพื้นที่อพยพชาว Nubian จาก Southern Kodofan

● ถ้าให้เปรียบเทียบ ถือว่าพื้นที่ทำงานของคุณรุนแรงระดับไหน

ความรุนแรงของปัญหาในพื้นที่ถ้าวัดจากระดับ 5 ก็น่าจะอยู่ที่ประมาณ 3.5 อาจจะไม่ถึงกับดีมาก แต่พื้นที่ที่ทำงานมันติดกับพื้นที่ระดับ 5 คือประเทศซูดานตอนแรกยังไม่มีความขัดแย้งแบ่งแยกประเทศเมื่อเดือนกรกฎาคม 2554 ที่ผ่านมา หลังจากเหนือบังได้แยกกัน กลุ่มคน Nubian ที่อยู่ใน Southern Kodofan ทางตอนใต้ของซูดานเหนือ ช่วงระหว่างสงคราม กลุ่มคน

BemyGuest

เรื่อง : ชัยณรงค์ กิตติภกรอักษร
ภาพ : ธัชวณิช ลีตระกูล

จะบอกว่าชีวิตเป็นความท้าทายสำหรับ นล-กัณวีร์ สืบแสง คงเป็นอะไรที่มากกว่านั้น

หลังจากได้ลงรายละเอียดเกี่ยวกับผู้สัมภาษณ์จากการสัมภาษณ์ในการรับราชการทหารเมื่อปี พ.ศ.2539 ก่อนจะย้ายที่นั่งมาอยู่กับสมาคมมั่นคงแห่งชาติ ในที่สุดเขาได้ตัดสินใจเข้ามารับหน้าที่ Assistant Protection Officer UNHCR สำนักงานข้าหลวงใหญ่ ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ ประจำศูนย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน "ที่จริงแล้วเขาก็เป็นคนเหมือนกันนั่นแหละครับ" นั่นคือสิ่งที่เขาเห็นในการทำงานเกี่ยวกับ

Nubian กับกลุ่มคนจากภาคใต้ก็พยายามจะต่อสู้กับชุดานเหนือเพื่อจะแบ่งแยกดินแดน

หลังจากมีการแบ่งแยกประเทศชัดเจนเกิดขึ้น ทางชุดานเหนือก็บอกว่า ถ้าคุณอยากอยู่อย่างสงบก็ย้ายไปอยู่ชุดานใต้ซะ เพราะเคยต่อสู้กันมา ชาว Nubian บอกว่าเขาไม่ย้าย เพราะบ้านเขาทำไม่เขาต้องย้าย คือพื้นที่ตรงนั้นมันยังเป็น No Man's Land อยู่ เส้นเขตแดนยังไม่ชัดเจนว่าของใครเพราะเป็นประเทศใหม่ ชุดานใต้เป็นประเทศที่ 193 ที่ได้รับการรับรองจากยูเอ็น (UN) เพราะฉะนั้นใหม่มาก ก็มีการเดินทางข้ามแดนมาตลอดเวลา

ถ้าเราถามผู้ลี้ภัย หรือเจ้าหน้าที่ที่นั่นว่า เขตแดนอยู่ที่ไหน เราก็จะได้คำตอบที่แตกต่างกัน บางคนบอก 100 กิโลเมตร บางคนบอกตรงนี้แหละเส้นเขตแดน บางคนบอก ตอนนี้เราอยู่ในชุดานเหนือแล้ว

● เตรียมตัวอย่างไรบ้าง

ตอนแรกเตรียมใจก่อน (ยิ้ม) เพราะถือเป็นครั้งแรกที่ไปแอฟริกา ส่วนใหญ่ผมจะอยู่แถวๆ เอเชีย-แปซิฟิก อเมริกาเหนือ-ใต้ เคยไปอยู่แต่แอฟริกา ครั้งแรกในชีวิต ก็ไปคุยกับพี่ๆ น้องๆ เขาก็ว่าแน่นอนประเทศนี้ แปลกดี ก็ต้องเตรียมใจให้ดี ภูมิคุ้มกันเราก็ยังไม่มี 3 วันก็ต้องหาฉีดให้ได้ ก็ขยายเวลาไปพอสมควร ฉีดไป 13 เข็ม ข้างขวา 7 เข็ม ข้างซ้าย 6 เข็ม วันเดียวกันจริงๆ มันฉีดมาหมดแล้วละ เพียงแต่เราไม่มีประวัติเวลาบินไปถ้าไม่มีจะลำบาก

อีกอย่างที่โน่นอันตรายมาก พอไปอยู่ก็รู้สึกว่ามันกลัวจริงๆ

● ความยุ่งเหยิงในภาวะ No Man's Land ที่คุณเจอ เป็นอย่างไร

ทางเราที่เตรียมไปเบื้องต้นก็พยายามจัดหาความคุ้มครองระหว่างประเทศให้กับคนที่หนีการสู้รบมา เราทราบว่าการที่เขาย้ายเข้ามามันติดกันมาก แล้วก็ไม่รู้ว่เส้นเขตแดนอยู่ตรงไหน ก็ต้องพยายามบอกให้เขาย้ายเข้าไปในตัวเมืองให้ห่างพื้นที่ชายแดนประมาณ 50 กิโลเมตร เพราะถ้าอยู่ติดกับพื้นที่ชายแดน ยังไงมันก็เสี่ยงต่อการปะทะที่เกิดขึ้น อาจจะโดนลูกหลง

แล้วมันก็เกิดขึ้นจริงๆ เราพยายามเตือนเขาอยู่ตลอด เขาก็ไม่ยอมย้าย คือต้องเข้าใจเขาด้วยเหมือนกัน เพราะเขายึดติดกับพื้นที่ มันเหมือนบ้านเกิดเมืองนอนเขา ถ้าย้ายเข้ามาเขตในพื้นที่ชุดานใต้ มันคนละอย่างกัน เขาอยู่ในป่าเขา แต่ที่เราให้อยู่เป็นพื้นที่ราบ เขาบอกว่าเขาอยู่ไม่ได้เพราะเราได้นำผู้นำของเขาเข้ามาสำรวจพื้นที่แล้ว มันมีเหตุผลทั้งแง่การดำรงชีพ และเหตุผลเรื่องการเมืองอยู่ด้วย ตรงนั้น

พอไม่เชื่อ สักเดือนกว่าๆ ตอนที่กลับมาที่

สำนักงานภาคสนามเพื่อจะเก็บของเอาไปใช้ต่อ พอเฮลิคอปเตอร์เราลงไป วันนั้นก็เกิดระเบิดขึ้น 5 ลูก หนึ่งในนั้นก็พยายามจะระเบิดเฮลิคอปเตอร์ของเราด้วย เพราะระเบิดที่นั่นจะเป็นเครื่องบ่งชี้ระเบิดแบบบรัสเซียมัยก่อน วิธียะกัปลังลูกระเบิดลงมา

เพราะฉะนั้นความแน่นอนจะไม่มี เป็นการสุ่ม ตอนเครื่องจะลงเราเห็นประชาชนในค่ายวิ่งกัน ตอนนั้นมีคนอยู่ประมาณสองหมื่นกว่าคน แล้วมีคนวิ่งกันเยอะ เราก็สงสัย แต่เพราะวันนั้นเราเอาอาหารไป ก็นึกว่าทุกคนดีใจที่ยูเอ็นมา พอลงไป เสียงระเบิดก็โสมมาเรื่อยๆ โชคดีที่วันนั้นอาจจะไม่ใช่วันของเราเลยไม่มีใครเสียชีวิต

หลังจากการสำรวจความเสียหายก็มีเสียงบอกว่า เขาอยู่ตรงนั้นมา 6 เดือนไม่เป็นไร แต่พอยูเอ็นเข้ามาทำให้เกิดปัญหา ก็ต้องรีบออกจากพื้นที่ เพราะคนเริ่มมีอาการแพ้ ลุกฮือแล้ว ก็ต้องมีการอพยพคนที่ทำงานให้กับยูเอ็นออกจากพื้นที่ เราก็ต้องออกมา คนก็ค่อนข้างแรง เพราะเราทำงานเชื่อมโยงกับคนหลายส่วน หลายๆ คนเขามองว่าเรามาในภาพใหญ่ แล้วจะทำงานกับคนในพื้นที่ได้อย่างไร เพราะความเป็นยูเอ็น แต่หลังจากนั้นก็มีการทำความเข้าใจกับคนในพื้นที่ เหตุการณ์ก็ผ่าน

ไม่ได้ด้วยดี แต่ผมมีเวลาน้อย เพราะอยู่ได้แค่ 2 เดือนก็ต้องกลับ

● ประสบการณ์ทางทหารช่วยได้ไหม

ช่วยได้เยอะครับ ตอนแรกก็กินอยู่ลำบากแล้ว เพราะเราจะมีสำนักงานภาคสนามอยู่อีกรัฐแล้วต้องเดินทางเข้าพื้นที่ Yida ที่ทำงานเวลาจะเดินทางก็ต้องนั่งเฮลิคอปเตอร์ไป ตามวารถไม่ได้ไหม ไปได้แต่ไปไม่ถึง เพราะถนนจะไม่ดี ใช้เวลา 1 วันเต็มๆ ถ้าขับรถ

แล้วระยะทางนี่ลำบากมาก ที่อยู่มีเต็นท์ให้ แต่ก็อันตรายเพราะงั้นที่นั่นค่อนข้างจะรุนแรงจนถึงตาย ตอนแรกก็ไม่รู้คนใหม่ๆ ที่ไปอยู่ก็นั่งเย็บเต็นท์กัน นี่มันยุคไหนกัน เขาก็บอกว่าที่นี่แมงป่องไม่ดุ แต่จะดู คนที่นั่นเพิ่งถูกกัดตายไป 2-3 คน

การกินก็เท่าที่ทานได้ ถึงจะเป็นข้าวที่เขียนว่ามาจากเมืองไทย แต่มันก็ไม่ใช่ของแบบที่บ้านเรากินกัน บางคนถึงกับพูดติดตลกว่า ถ้าจะไปกินอาหารของชุดานใต้จะต้องมีพื้นเหล็ก เพราะเนื้อแข็งมาก อาบน้ำนี่ไม่ต้องพูดถึง วันละถึงห้องน้ำจะเป็นห้องน้ำที่ชุดานเอง เป็นพื้นที่รวมคือถ้าเราดูรูไว้เมื่อไหร่ก็จะมีคนมา (สวมรอย) นั่งปลดทุกข์ อย่านำให้มูร์ครับ เพราะพวกนั้นเขาจะไม่แมน... ก็ตัวใครตัวมัน (หัวเราะ)

สภาพอากาศก็แปลกๆ เพราะตอนที่ไป

นี่เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านระหว่างหน้าร้อนกับหน้าหนาว เพราะฉะนั้นกลางวันก็จะร้อนจัด ประมาณ 38-39 องศา กลางคืนก็จะหนาวจัด 12-13 องศา ตอนเย็น 6 โมง เราก็ต้องก่อไฟแล้ว เพราะถ้าไม่ก่อไฟ หนึ่งหนาว สอง ยุง กลางวันก็จะ มีแมลงวัน เปลี่ยนเวรกันมาเยี่ยม (ยิ้ม) แล้วอาบน้ำก็ต้องอาบให้เร็ว อาบซำยุงก็กัด อาบกลางวันก็ได้ เพราะน้ำไม่มี

เราก็เหมือนได้ใช้ชีวิตแบบผู้ลี้ภัยคนหนึ่ง อาจจะเป็นผู้ลี้ภัยที่มีเต็นท์นอน ซึ่งแตกต่างจากผู้ลี้ภัยในพื้นที่จริงๆ บางคนเขาก็นอนในมุ้งอยู่รวมกัน ทำอะไรก็ได้ยินกันหมด คุณอะไรก็ได้ยิน เพียงแต่เราฟังเขาไม่ออกเท่านั้นเอง ก็ต้องมีล้ามติดตัวไปด้วย คนเอเชียอย่างเราไม่เคยไปตรงนั้น ก็ต้องปรับตัวเยอะ การระเหิดของน้ำในร่างกาย ต้องเตรียมใจ ถ้าใจดี อะไรก็ไหว

๓ ตลอดระยะเวลา 2 เดือนที่คุณเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ต่างๆ ในพื้นที่ ได้เรียนรู้อะไรบ้าง

เรียนรู้ว่าโลกนี้ ยังมีอะไรหลายๆ อย่าง มันไม่ได้มีแค่พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง โดยเฉพาะบุคคลที่ยังไม่มีโอกาสในการที่จะได้รับพร้อมกับสิทธิที่เกิดขึ้นเป็นคน

ไม่ได้มีแค่คนแสนหรือสองแสนคน อาจจะมีสัก 10 ล้าน หรือมากกว่านั้น ที่ต้องการความช่วยเหลือด้านสิทธิมนุษยชนอยู่